

УДК [379.855](477+100)

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ЗАЛІЗНИЧНИХ КРУЇЗІВ В УКРАЇНІ**

Булгакова Наталія Валеріївна, викладач кафедри міжнародного туризму,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
mrs.bulgakova@inbox.ru

Наведено огляд публікацій стосовно організації перевезень туристів, стратегії розвитку й проблеми підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту України. Досліджено сучасний стан, умови здійснення залізничних перевезень туристів і особливості організації таких круїзів у світі. Доведено, що впровадження нових тарифів і пілг для туристів, розробка нових туристичних маршрутів сприятиме розвитку внутрішнього туризму в країні. Висвітлено найпопулярніші маршрути спеціалізованих туристсько-екскурсійних поїздів у світі. Виявлено, що в Україні відсутність спеціального рухомого складу є помітною перешкодою системного розвитку залізничного туризму. Описано заходи, спрямовані на вирішення проблем у туристичних залізничних перевезеннях України.

Ключові слова: залізничний круїз, туристсько-екскурсійний поїзд, залізничні перевезення туристів, туристичні подорожі, залізничні маршрути.

Постановка проблеми. Реформування та реструктуризація залізничної галузі відкриває нові сфери діяльності для залізничного транспорту, що виникають на межі двох різних галузей народного господарства. Одним із таких перспективних напрямів є діяльність залізниць із надання туристичних послуг, тобто організація турів залізницею, або, як їх почали називати ще у XIX ст., залізничних круїзів.

Залізничний транспорт України відіграє важливу роль у розвитку національного і міжнародного ринку туризму, а туристичний бізнес, у свою чергу, є могутнім інструментом для залучення додаткових пасажиропотоків і, як наслідок, додаткових грошових надходжень. Адже сьогодні українські залізниці шукають можливі шляхи підвищення ефективності своєї роботи. А залізничні круїзи є одним із заходів залучення споживачів до залізничного транспорту і, таким чином, збільшення пасажиропотоку й отримання додаткового доходу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням визначення, принципів організації залізничних туристичних перевезень та їх видів приділяли увагу чимало вчених та практиків: В. Гуляєв, В. Квартальнов, О. Фастовець, І. Школа, В. Герасименко, І. Писаревський й ін. [8]. Питання, пов'язані з визначенням та формуванням стратегії розвитку транспортного обслуговування населення, знайшли відображення в роботах І. Аксьонова, В. Верлока, В. Гудкова, В. Дикань, М. Сич та А. Дергоусової [1, 4]. Проблеми підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту України і стратегії управління реформуванням залізничним транспортом України розглянуто в наукових роботах Ю. Бараша, О. Пилипенка, О. Дейнека [2, 3]. Туристичні поїзди, як перспективний напрямок активізації транспортної та туристичної галузі, розглянуто у наукових роботах В. Стрільця, О. Ялбугана, І. Новіцької [5, 7]. Утім, незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення в теорії та практиці розвитку пасажирських залізничних перевезень, проблема розвитку залізничного туризму як фактору розвитку пасажирських залізничних перевезень є недостатньо висвітленою і вимагає подальшого вдосконалення і додаткового систематизованого розгляду.

Метою статті є дослідження сучасного стану, умов здійснення залізничних перевезень туристів, особливостей організації залізничних круїзів та найпопулярніших маршрутів спеціалізованих туристсько-екскурсійних поїздів у світі для впровадження іноземного досвіду в Україні.

Вклад основного матеріалу дослідження. Основними формами організації туристських залізничних подорожей є перевезення туристів, здійснювані у звичайних пасажирських поїздах та мандрівка туристів спеціалізованим туристським поїздом (туристські та екскурсійні поїзди).

Україна зіштовхнулася з проблемами суттєвого зниження обсягів туристичних потоків, старіння основних фондів, відсутності інвестицій на їх оновлення, зниження обсягу пасажирських перевезень, різкого падіння доходів громадян. Нинішній стан інфраструктури не задовольняє ні вітчизняних, ні іноземних туристів, а якість послуг робить сучасні туристичні продукти неконкурентоспроможними [2, 3]. Отже, постає необхідність організації залізничних круїзів та перевезення туристів залізницею по території України з урахуванням досвіду зарубіжних розвинених країн.

Найбільшою за протяжністю доріг є залізнична мережа США. Найпотужнішою є американська залізнична мережа Amtrak, що охоплює майже всю країну. Для вільного переміщення залізницею

доцільно придбати проїзний квиток USA Rail Pass, що дозволяє на певний час (1, 3, 5, 10, 15, 30 днів) подорожувати поїздом країною або певним регіоном (наприклад, California Rail Pass) без обмежень. Маючи проїзний квиток можна виходити на будь-якій станції, зупинятися на день-два і потім продовжувати подорож на іншому поїзді.

Країни Європейського Союзу трохи поступаються США за протяжністю залізничних доріг, але помітно перевершують їх в якості і пристосованості для пасажирських перевезень. Ціни на поїзди в Європі високі, але є проїзні квитки, групові квитки, регіональні квитки, акції тощо; розроблена система пільг, що припускає застосування знижок при подорожах в міжнародному сполученні між 30 країнами. Європейські залізниці відрізняються особливою різноманітністю тарифів:

- для великих подорожей Європою, де планується постійно міняти країни, оптимальний варіант – це глобальний проїзний квиток Interrail (для неєвропейських резидентів є аналогічний EURAIL);
- при поїздках територією однієї країни, що входить у сферу Inter Rail (Freedom Pass);
- при поїзді у швидкісних і супершвидкісних експресах територією європейських держав (Euronight);
- при подорожі Європою групою в кількості 2 осіб і більше (Euroilpass).

Найпопулярніший в Європі універсальний проїзний InterRail Global Pass, який діє на території всієї Європи, але в окремих країнах Європи, можуть бути ще більш вигідні тарифи Inter Rail One Country Pass, що діють тільки в межах однієї країни [14].

В Україні, як і в країнах колишнього соцтабору, пільгові проїзні документи дійсні лише для студентів ВНЗ цієї ж країни. У більш розвинених країнах (Франції, Бельгії, Німеччині), студентські пільги поширюються на всіх студентів по пред'явленню міжнародної студентської карти. Квитки для молоді та студентів продаються в касах при пред'явленні міжнародних молодіжних і студентських карт ISIC, GO-25, EURO <26.

У Німеччині розвинена система знижок на залізничні квитки Deutsche Bahn. Ця компанія є німецьким монополістом на інфраструктуру залізничних перевезень. Для того, щоб отримати право на знижку при покупці залізничного квитка на Deutsche Bahn, треба спочатку придбати так звану дорожню карту – BahnCard. Існують карти трьох типів, що надають знижки к розмірі 25%, 50% і навіть 100%. Кожна карта діє 1 рік. Тобто, придбавши карту певного достоїнства, можна цілий рік при купівлі квитків на поїздку за німецькою залізницею отримувати знижку цього розміру. Такий підхід робить внутрішній залізничний туризм у Німеччині досить популярним. Подан 45% населення цієї країни подорожують залізницею.

Досвід німецьких підприємців для нас важливий ще з точки зору технологій управління стандартами якості туристичних послуг, що роблять величезний вплив на кількість і популярність турпродукту в Німеччині [9]. Важливо відзначити, що в Європі можна купувати квитки заздалегідь, причому більш задовго, ніж у нашій країні (зазвичай вже місяці за три до поїздки). При цьому можна заощадити до 85-90% вартості квитка, така покупка заохочується, і квиток може коштувати в п'ять разів дешевше, проте число таких квитків обмежене.

Розглянемо особливості організації залізничних перевезень пасажирів у Китаї, який є єдиною країною в світі, де має місце суттєве збільшення щільності залізниць. Залізниця є основним транспортом для переміщення величезних внутрішніх потоків туристів і туристів з інших країн. КНР освоєє нові види залізничного транспорту. За протяжності високошвидкісних магістралей (ВСМ або high-speed rail) Китай вже випередив розвинуті країни світу. Для зручності іноземців, що подорожують Китаєм, на вокзалах передбачені VIP-зали та VIP-каси. Квитки не завжди є на потрібний вам поїзд і клас. Але в китайських поїздах під час поїздки можна підвищити клас.

У Південній Кореї розроблений спеціальний проїзний KR Pass для іноземців, що дозволяє без обмежень подорожувати країною на всіх видах поїздів протягом 1, 3, 5, або 7 днів. Проїзний можна придбати на сайті, обмінявши електронний ваучер потім на залізничному вокзалі в Кореї, або у розповсюджувачів, а також у представників турагентств. Проїзні поділяються на три види: «Normal» – стандартний квиток для дорослих; «Saver» – економічний варіант для груп від 2 до 5 осіб; «Youth» – молодіжний проїзний для осіб від 13 до 25 років, а також для тих, хто має карту «ISIC». Дітям у віці до 4 років проїзд безкоштовний. Діти у віці від 4 до 12 років – знижка 50%. [14]

Залізничний транспорт в Японії є основним засобом перевезення пасажирів як між великими містами, так і на приміських лініях. Туристам в Японії при подорожі залізницею країни надаються кілька видів проїзних квитків. Проїзний Japan Rail Pass забезпечує необмежене користування японськими залізницями, Japan Railways (JR) призначений лише для іноземних гостей.

Існуючий зарубіжний досвід перевезень туристів регулярними поїздами свідчить про те, що залізничні компанії активно беруть участь у розвитку туризму і успішно проваджують туристичну

діяльність. Розробка спеціальних пільгових тарифів для туристів та наявність додаткових послуг сприяє популяризації залізничного туризму.

У багатьох країнах світу вже давно набули поширення і користуються популярністю серед туристів спеціалізовані туристичні поїзди. Вони традиційно вирізняються високим рівнем комфортабельності і вишуканістю внутрішнього дизайну. Подорожуючи на спеціалізованих поїздах ночівлі можуть бути як у самому поїзді, так і в заздалегідь заброньованих готелях на проміжних зупинках. Останнім часом у світі з'явилися туристичні поїзди підвищеного комфорту, на таких поїздах відбуваються залізничні круїзи. Окремі поїзди та ретро-поїзди за комфортабельністю і внутрішньому дизайні, можуть позмагатися зі стаціонарними п'ятизірковими готелями або круїзними лайнерами. В останньому випадку, сам поїзд являє головний туристичний об'єкт [5, 7].

В Європі залізничні туристичні перевезення з використанням спеціалізованого рухомого складу здійснюються наступними туристичними поїздами: Orient Express – «Східний експрес» (Європа); Glacier Express – «Льодовитий експрес» (Швейцарія); Al Andalus Express – «Андалузський експрес» (Іспанія); Royal Scotsman (Шотландія); Belmond Northern Belle (Англія) тощо. Особливою популярністю у туристів користується пасажирський поїзд класу «люкс» приватної компанії Venice Simplon-Orient-Express, що курсує між Парижем і Стамбулом, Orient-Express – «Східний експрес». Перший поїзд з аналогічною назвою був відправлений у 1883 р. за маршрутом «Париж – Константинополь (Стамбул)» [8; 11].

Значний інтерес до залізничних круїзів є і на американському континенті. Найбільш популярні тривалі маршрути: Транс – Канада, Транс – Америка, Транс – Атлантика, що в північній Америці. Особливої уваги заслуговує туристичний поїзд Royal Canadian Pacific (CPR), в якому вдалося зберегти склад із раритетних вагонів, побудованих між 1917 і 1930 роками. В середньому тури тривають 5-6 днів. Кожен вагон має своє ім'я, оригінальну конструкцію і родовід. Найпопулярнішим маршрутом королівського поїзда є тур канадськими Скелястими горами Royal Canadian Rockies Experience і пролягає до Міжнародного парку миру Глешера-Ватертонна, внесеного до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. З поміж маршрутів Royal Canadian Pacific пропонує пригодницький рибальський тур Royal Fly-Fishing Adventure [13].

Ще однією цікавинкою є історичний поїзд у штаті Колорадо Durango & Silverton Railroad. У Південній Америці функціонують наступні туристичні поїзди: Andean Explorer, (Перу), Belmond Hiram Bingham, Peru Rail «Поїзд до Мачу Пикчу» (Перу); Tren de las Nubes – «Поїзд до хмар» (Аргентина) тощо.

В Україні також можна розробити маршрути та запустити історичні поїзди, наприклад, Боржавською вузькоколійкою. Її визнали пам'яткою історії місцевого значення на території Іршавського району. Зараз, користуючись досвідом сусідньої Угорщини, необхідно накласти заборону на руйнування рухомого складу – локомотивів та вагонів, колійного господарства, відновити старі та раритетні вагони. Таким чином стане можливе використання частини вузькоколійки в організації туристичних перевезень.

В Африці курсують такі туристські потяги як Blue Train – «Блакитний потяг», Shongololo Express – «Багатоніжка», Pride of Africa – «Гордість Африки», що «Суспільство Міжнародних Залізничних Мандрівників» визнано одним із 25 кращих поїздів світу (компанія Rovos Rail, ПАР) [11].

Австралією курсують туристичні круїзні експresi: трансконтинентальний маршрут із півночі на південь The Ghan – це скорочення від «The Afghan Express» (Афганський експрес). Свою назву він отримав на честь афганських погоничів верблюдів, які приїхали до Австралії наприкінці XIX ст. щоб допомогти австралійцям освоїти віддалені куточки країни. Користуються популярністю поїзди Indian Pacific, що поєднують два океани; Kuranda Scenic Railway – «Залізниця Куранда-Сценик» – це туристичний залізничний маршрут гірським масивом Макалістер (Macalister Range), що більше не використовується для регулярних пасажирських перевезень [10; 11].

Азійським континентом функціонують Palace on Wheels – «Палац на колесах» (Індія); Easton Oriental Express (Китай); Eastern & Oriental Express (Японія); Tour the Steam Locomotives Railroad (Індонезія) тощо.

Деякі залізничні маршрути поєднують континенти, тобто залізничні потяги слідує через декілька країн та мають назву трансконтинентальних. Європу та Азію поєднує туристський потяг Venice Simplon Orient Express, маршрут якого пролягає від Лондона через Париж до Стамбула. Європу та Азію поєднує Трансконтинентальний експрес (Росія), який реалізує залізничний тур під назвою «Шовковий шлях», що слідує від Москви до Пекіну [8].

Оцінка функціонування наведених закордонних туристичних поїздів дозволяє відмітити наступні їх особливості. Туристські поїзди відрізняються пасажиромісткістю. Кількість туристів, які

можуть одночасно знаходитись у таких потягах варіюється від 22 (Palladium, Франція) до 188 туристів (Venice Simplon Orient Express, Європа). Наступною відмінністю є схема поїзда, що залежить від мети подорожі й виду маршруту. Якщо круїзний поїзд слідує короткими маршрутами, наприклад: Лондон – Париж – Венеція (1 день), Рим – Венеція (1 ніч) або Венеція – Рим (1 день), то у своїй схемі не має спальних вагонів. Відсутні спальні вагони й у туристсько-екскурсійному поїзді Palladium (Франція), бо час знаходження його в русі не перевищує 3-4 годин, за які поїзд перевозить пасажирів між містами-туристичними центрами, а послуги розміщення туристи отримують у готелях відвідуваних міст. Отже, будь-який туристський поїзд має у своїй схемі спеціалізований рухомий склад, що надає туристам послуги харчування. Наприклад, у складі Al Andalus Express («Андалузський експрес», Іспанія) налічується 7 таких вагонів (ресторани, бари, кафе, кухні), а Venice Simplon Orient Express («Східний експрес», Європа) має 3 вагони-ресторани та вагон-бар. Крім послуг харчування в туристсько-екскурсійних поїздах надаються послуги розміщення [5, 6, 7].

Інтер'єр та конструкції спальних вагонів певних туристських поїздів – найрізноманітніші та залежать від континенту, де вони курсують, мети подорожі й назви такого поїзду. Туристський поїзд може бути стилізований під імператорський (Majestic imperator Train de Lux – «Імператорський тур», Австрія), стиль часів короля Едуарда (Едуардіна, ЮАР) або ретро – стиль (Venice Simplon Orient Express – «Східний експрес», Європа; Nostalgia Orient Express, Росія). Вагони, побудовані (відреставровані) спеціально для королівської сім'ї (Al Andalus Express – «Андалузський експрес», Іспанія), або вагони – президентські апартаменти можуть входити до складу звичайного туристського потягу. В таких вагонах відповідний стильний інтер'єр, срібло, кришталь (Northern Belle, Англія), оздоблені полірованим деревом стіни, важкі меблі з дорогою обшивкою, вишиті покривала (Класик, Едуардіна, ЮАР), іноді вагони турпотягів являють собою номера готелів високої категорії (Express Canadian, Канада), одним із розкішних потягів у світі також вважають Train Blue (Африка) [8; 11].

Поряд із зазначеними туристичними поїздами в багатьох країнах існують екскурсійні. Розміщення туристів відбувається у комфортабельних вагонах із місцями для сидіння, такі як: Rocky Mountaineer («Непохитний Альпініст», Канада), Palladium (Франція). Туристів доставляють до визначеної зупинки, де для них підготовлено спеціальну екскурсійну програму. Наприклад, Train du Chocolat («Шоколадний експрес», Швейцарія). У складі поїзда два класи вагонів: відреставрований Pullmancar зразка 1915 р. із салоном класу-люкс та рапогамасар – сучасний модернізований вагон із панорамними вікнами. Також є вагони з прозорим дахом для кращого огляду (Glaciwer Express – «Льодовитий експрес», Швейцарія) [11; 12].

Розглянувши іноземний досвід застосування залізничних круїзів, варто відзначити, що найбільш насиченою і різноманітною за послугами, що надаються, є подорож на туристсько-екскурсійному поїзді дальнього слідування. Для надання послуг дозвілля туристські залізничні поїзди можуть додатково комплектуватися наступними вагонами: ріано – бар, вагон – бутік, вагон – відеосалон, вагон – клуб або вагон – трансформер (має сидячі місця, екран, відео- та аудіоапаратуру тощо). Також можуть надаватися різноманітні додаткові послуги: організація та проведення бенкетів та балів, конференцій, семінарів, корпоративних заходів, і в цьому випадку до складу туристичних поїздів входять вагон-конференц-зала, вагон-салон (для надання послуг музичного салону, бібліотеки, проведення дискотек).

Висновки. Враховуючи закордонний досвід функціонування туристичних та екскурсійних поїздів, а також використання графікових поїздів для перевезення туристів, нинішні тенденції демонополізації залізничної галузі, реформування та створення в ній конкурентного середовища, ринок залізничного туризму в Україні має величезний потенціал. Слід пам'ятати, що залізничний туристичний маршрут повинен ретельно вибиратися з урахуванням інтересів, побажань та попиту конкретних споживачів. При розробці маршруту необхідно розглянути всі об'єкти, що лежать на шляху до кінцевої мети туристського маршруту. Це можуть бути природні або культурні особливості. Проаналізувавши рекреаційні можливості кожного об'єкта, історико-культурний потенціал, реальний і прогнозований пасажиропотік, можна буде визначити оптимальні маршрути курсування туристичних поїздів в Україні. Особливістю залізничних круїзів є обов'язкове надання туристу транспортних послуг, а також послуг розміщення і харчування протягом залізничного туру в одному і тому ж рухомому складі – спеціалізованих пасажирських вагонах [2; 7].

Більшість залізничних компаній країн світу намагається залучити пасажирів, пропонуючи їм широкий комплекс якісних послуг, у т. ч., туристичних. У цьому відношенні цікавий досвід роботи залізничних компаній Німеччини, Швейцарії, Канади, Іспанії, США, Індії, ПАР та інших країн. Так, на залізницях Німеччини при підрозділі з пасажирських перевезень створено

відділення подорожей і туризму, що реалізує як комплексні туристські маршрути з розміщенням в належних йому готелях та екскурсіями на власних автобусах, так і пропонує пасажиром різні пакети послуг «поїзд + ...» при купівлі залізничних квитків. Тож формувати в Україні туристичні послуги та оптимізувати організацію залізничних круїзів, в найближчій перспективі слід за формулами: «туристичний поїзд+екскурсія», «туристичний поїзд+готель», «туристичний поїзд+футбольний матч» тощо [4; 7].

Інтерес для туристів можуть становити й залізничні об'єкти, а саме старовинні будівлі вокзалів, окремі історичні ділянки залізниці, раритетні елементи залізничної інфраструктури та рухомого складу. У той же час в Україні залізничний туризм розвинений недостатньо й обмежується в основному лише перевезенням організованих груп людей до місць відпочинку.

Відсутність в Україні спеціального рухомого складу є помітною перешкодою системного розвитку залізничного туризму. Тож основним підходом, який необхідно реалізовувати у сфері залізничного туризму, є розвиток ефективного державно-приватного співробітництва. При цьому Укрзалізницею має бути розроблений комплекс нормативних документів та тарифів щодо використання туристичних вагонів і поїздів, враховано їх інфраструктуру для здійснення перевезення й обслуговування туристів [3; 6]. Отже, розвивати залізничний туризм неможливо без об'єднання зусиль турсервісерів, залізничних перевізників і органів регіональної влади. Щоб подорожі по залізниці користувалися більшим попитом, доведеться подолати проблеми сервісу, недоліки інфраструктури та низку стереотипів як у споживчому, так і в турсервісерському середовищі. Тому що це є перешкодою системного розвитку залізничних круїзів. Поява в Україні приватних підприємств зі своїм рухомих складом для забезпечення потреб туризму можуть бути конкурентними і мають перспективу.

Список використаної літератури

1. **Аксьонов І. М.** Управління перевізними ресурсами пасажирського комплексу залізничних доріг Україна / І. М. Аксьонов // Вісник Дніпр. нац. ун-ту залізн. тр-ту ім. акад. В. Лазаряна. – Вип. 34. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2010. – С. 228-231.
2. **Бараш Ю. С.** Розвиток залізничного туризму в Україні / Ю. С. Бараш // Вісник Дніпр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Вип. 8. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2014. – С. 7–11.
3. **Бараш Ю. С.** Стратегія управління реформуванням залізничним транспортом України / Ю. С. Бараш, Т. Ю. Чаркіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2016. – Вип. 53. – С. 24-30.
4. **Дергоусова А. О.** Формування стратегії розвитку залізничного туризму : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.04 / А. О. Дергоусова ; МОН України, Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Харків, 2012. – 19 с.
5. **Новіцька І. В.** Європейський досвід у розвитку залізничного транспорту і туристичної галузі України / І. В. Новіцька // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – Вип. № 41. – С. 114-117.
6. **Пшінько О.** Перспективи розвитку залізничного туризму в Україні / О. Пшінько, Р. Вернигора, Р. Коробйова // Укр. залізн. – 2014. – № 12. – С. 38-42.
7. **Стрілець В. І.** Організація залізничного туризму в Україні як чинник підвищення прибутковості галузі / В. І. Стрілець, О. Ф. Ялбуган // Зб. наук. пр. Дніпр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – Вип. 2. – Дніпр. : Вид-во Дніпр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2011. – С. 114-117.
8. **Туризм як національний пріоритет:** Колективна монографія за редакцією І. М. Писаревського. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 284 с.
9. **Deutsche Bahn** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bahn.de/p/view/bahncard/index.shtml?dbkanal_007=L01_S01_D001_KIN0004_top-navi-bahncard_LZ01.
10. **Kuranda Scenic Railway.** Experience one of the most unique rail journeys in Australia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ksr.com.au/Pages/Default.aspx>.
11. **Luxury train club** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.luxurytrainclub.com/trains/>.
12. **Train du chocolat une inoubliable rêverie gourmande** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.goldenpass.ch/fr/goldenpass/offer/view?id=15>.
13. **The Royal Canadian Pacific – luxury train** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.royalcanadianpacific.com/luxury.html>.
14. **International Union of Railways UIC, the worldwide railway organisation** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uic.org/com/?page=kiosque_enews.

References

1. **Aks`onov I. M.** Upravlinnya perevizny`my` resursamy` pasazhy`rs`kogo kompleksu zalizny`chny`x dorig Ukrainy / I. M. Aks`onov // Visny`k Dnibr. nacz. univ-tu zalizn. tr-tu im. akad. V. Lazaryana. – Vy`p. 34. – D. : Vy`d-vo Dnibr. nacz. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazaryana, 2010. – S. 228-231.

2. **Barash Yu. S.** Rozvy`tok zalizny`chnogo tury`zmu v Ukraini / Yu. S. Barash // Visny`k Dnibr. nacz-go univ-tu zaliznchnogo tr-tu im. akad. V. Lazaryana. – Vy`p. 8. – D. : Vy`d-vo Dnibr. nacz. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazaryana, 2014. – S. 7–11.
3. **Barash Yu. S.** Strategiya upravlinnya reformuvannyam zalizny`chny`m transportom Ukrainy` / Yu. S. Barash, T. Yu. Charkina // Visny`k ekonomiky` transportu i promy`slovosti. – 2016. – Vy`p. 53. – S. 24-30.
4. **Dergousova A. O.** Formuvannya Strategiyi rozvy`tku zalizny`chnogo tury`zmu : avtoref. dy`s. ... kand. ekonom. nauk : 08.00.04 / A. O. Dergousova ; MON Ukrainy`, Ukr. derzh. akad. zalizn. transp. – Xarkiv, 2012. – 19 s.
5. **Novicz`ka I. V.** Yevropejs`ky`j dosvid u rozvy`tku zalizny`chnogo transportu i tury`sty`chnoyi galuzi Ukrainy` / I. V. Novicz`ka // Visny`k ekonomiky` transportu i promy`slovosti. – 2013. – Vy`p. # 41. – S. 114-117.
6. **Pshin`ko O.** Perspekty`vy` rozvy`tku zalizny`chnogo tury`zmu v Ukraini / O. Pshin`ko, R. Verny`gora, R. Korobjova // Ukrainy`ki zalizny`ci. – 2014. – # 12. – S. 38-42.
7. **Strilecz` V. I.** Organizaciya zalizny`chnogo tury`zmu v Ukraini yak chy`nny`k pidvy`shhennya pry`butkovosti galuzi / V. I. Strilecz`, O. F. Yalbugan // Zbirny`k naukovy`x prac` Dnipropetr. nacz. univ-tu zalizn. tr-tu im. akademika V. Lazaryana «Problemy` ekonomiky` transportu». – Vy`p.2. – D. Vy`d-vo Dnibr. nacz. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazaryana, 2011. – S. 114-117.
8. **Tury`zm yak nacional`ny`j priory`tet:** Kolekty`vna monografiya za redakciyeyu I. M. Py`sarevs`kogo. – X. : XNAMG, 2010. – 284 c.
9. **Deutsche Bahn** [Elektronny`j resus]. – Rezhy`m dostupu: https://www.bahn.de/p/view/bahncard/index.shtml?dbkanal_007=L01_S01_D001_KIN0004_top-navi-bahncard_LZ01.
10. **Kuranda Scenic Railway.** Experience one of the most unique rail journeys in Australia [Elektronny`j resus]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.ksr.com.au/Pages/Default.aspx>.
11. **Luxury train club** [Elektronny`j resus]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.luxurytrainclub.com/trains/>.
12. **Train du chocolat une inoubliable rêverie gourmande** [Elektronny`j resus]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.goldenpass.ch/fr/goldenpass/offer/view?id=15>.
13. **The Royal Canadian Pacific – luxury train** [Elektronny`j resus]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.royalcanadianpacific.com/luxury.html>.
14. **International Union of Railways UIC, the worldwide railway organisation** [Elektronny`j resus]. – Rezhy`m dostupu: http://uic.org/com/?page=kiosque_eneews.

ВНЕДРЕНИЕ ИНОСТРАННОГО ОПЫТА ОРГАНИЗАЦИИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫХ КРУИЗОВ В УКРАИНЕ

Булгакова Наталья Валерьевна, преподаватель кафедры
международного туризма, Киевский национальный
университет культуры и искусств, г. Киев

Приведен обзор публикаций, в которых исследуются принципы организации перевозок туристов, стратегия развития и повышения конкурентоспособности железнодорожного транспорта Украины. Исследовано современное состояние, условия осуществления железнодорожных перевозок туристов и особенности организации железнодорожных круизов в мире. Доказано, что внедрение новых тарифов и льгот для туристов, разработка новых туристических маршрутов будет способствовать развитию внутреннего туризма в стране. Освещены популярные маршруты специализированных туристско-экскурсионных поездов в мире. Выявлено, что в Украине отсутствие специального подвижного состава является заметным препятствием системного развития железнодорожного туризма. Описаны мероприятия, направленные на решение проблем в туристических железнодорожных перевозках Украины.

Ключевые слова: железнодорожный круиз, туристско-экскурсионный поезд, железнодорожные перевозки туристов, туристические путешествия, железнодорожные маршруты.

THE INTRODUCTION OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE ORGANIZATION OF RAILWAY CRUISES IN UKRAINE

Bulgakova Nataliia, lecturer of department of international tourism,
Kyiv national university of culture and arts, Kyiv

This paper presents a review of publications exploring the principles of organization of tourists transport, and also development, strategy and the problem of increasing the competitiveness of rail transport in Ukraine. The current state, conditions of the rail transportation of tourists and the features of the organization of rail cruises in the world have been also analyzed. It is proved that the introduction of new tariffs and benefits for tourists and the creation of new tourist routes will promote the development of domestic tourism in Ukraine. The most popular routes of specialized tourist trains in the world have been described. Have been discovered, that the lack of special rolling stock is a serious obstacle for systematic development of rail tourism in Ukraine. The ways of solving problems of the tourist railway transportation of Ukraine also have been described.

Key words: rail cruise, tourist and excursion train, rail transportation of tourists, tourist travel, rail routes.

UDC [379.855](477+100)

**THE INTRODUCTION OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE ORGANIZATION
OF RAILWAY CRUISES IN UKRAINE****Bulgakova Nataliia**, lecturer of department of international tourism,
Kyiv national university of culture and arts, Kyiv

The aim of this article is to explore the current state, conditions of the rail transportation of tourists, features of the organization of rail cruises and the most popular routes of specialized tourist trains in the world for the introduction of foreign experience in Ukraine.

Research methodology. Eight major publications on the subject (survey reports, scientific journal and monograph) have been reviewed. Statistical data and information have been widely drawn from official portal of International Union of Railways and informal portals that offers almost every luxury train.

Results. It has been found that the lack of special rolling stock is a serious obstacle for systematic development of rail tourism in Ukraine. The introduction of new tariffs and benefits for tourists and the creation of new tourist routes will promote the development of domestic tourism in Ukraine. The tourism potential of railway transportation and services in trains nowadays is not fully used in Ukraine. Considering the foreign experience of operation of tourist and excursion trains we note that market of railway tourism in Ukraine has great potential of growth and development. The current foreign experience shows that railway companies take a great part in development of tourism and transport system of a country.

Novelty. An attempt is made in this paper to show alternative ways of solving problems of the rail transportation of tourists and approach for the implementation of railway tourism in Ukraine has been further developed.

The practical significance. The information in this article can be useful for developing railway tourism and the rail transportation of tourists for the introduction of foreign experience in Ukraine.

Key words: rail cruise, tourist and excursion train, rail transportation of tourists, tourist travel, rail routes.

Надійшла до редакції 2.11.2016 р.